

Нова деценија иницијативе „Појас и пут“: Стратешко позиционирање српско-кинеских односа и отварање НОВОГ ПОГЛАВЉА

Сажетак: У овом раду детаљно се проучава кључни концепт иницијативе „Појас и пут“, који представља стуб спољне политике НР Кине. Рад је посебно фокусиран на анализу стратешког положаја Србије у оквиру нове деценије те глобалне иницијативе, наглашавајући значај продубљивања сарадње с НР Кином. У светлу изазова с којима се Србија суочава, укључујући притиске поводом признања тзв. Косова и придруживања санкцијама против Русије, однос Србије са Европском унијом, НАТО савезом и водећим западним земљама постаје све напетији. У таквим околностима, за Србију постаје императив да потражи нове прилике за развој кроз јачање сарадње с Кином у оквиру иницијативе „Појас и пут“. Овај рад темељито анализира стратешку позицију Србије, наглашавајући њен значајан допринос и користи које произилазе из учешћа у иницијативи „Појас и пут“. Такође, истражује потенцијале за продубљивање сарадње између НР Кине и Републике Србије, фокусирајући се на пет кључних стубова: политичка координација, развој инфраструктурних веза, промовисање ефикасне трговине, унапређење финансијске сарадње и интензивирање културне размене. Посебно се истиче нових осам акција које би могле даље ојачати ову сарадњу у новој деценији иницијативе. Даље, са аспекта развоја талената и изградње екосистема, рад најављује нови правац будућег развоја српско-кинеских односа, пружајући теоријску подршку и стратешко вођење за интензивирање сарадње између две земље у наредној деценији иницијативе „Појас и пут“.

Кључне речи: иницијатива „Појас и пут“, Србија, стратешко позиционирање, српско-кинески односи

[1] bojan.lalic@bribelgrade.org

[2] filipovicf@163.com

Увод

У области истраживања међународних односа препознатљив је недостатак дубљег разумевања кинеске спољне политике, њеног свеобухватног и систематског приступа. За темељно сагледавање кинеске дипломатске стратегије и активности неопходан је целовит методолошки приступ, који, међутим, још увек не доминира академским дискурсом, посебно не у Србији. Уобичајено је да се кинеска сарадња са земљама Централне и Источне Европе, иницијатива „Појас и пут“, као и српско-кинески односи посматрају као одвојени ентитети. Ипак, из ширег угла кинеске спољне политике ови сегменти су међусобно повезани и заједно имају значајан утицај на глобалне политичке и економске структуре. Ова макроперспектива је кључна за свеобухватно разумевање улоге и стратегије Кине у глобалном политичко-економском пејзажу и захтева од нас да се са анализе појединачних догађаја или политика усмеримо ка системском и целовитом разумевању.

У садашњем сложеном глобалном контексту, спољнополитички систем Кине показао је своју посебност и ефикасност. Од усвајања традиционалних савезничких односа са СССР-ом на почетку оснивања Народне Републике Кине до савременог нагласка на независним, самосталним и обострано корисним партнерствима, дипломатска стратегија и пракса Кине доживеле су значајне трансформације. Ове промене у спољнополитичком приступу Кине не само да показују

њено детаљно разумевање и прилагођавање променљивим околностима у међународним односима већ и потврђују њену одлучност да активно доприноси формирању светске заједнице која дели исту судбину. Кроз ове трансформације, Кина тежи промоцији нових врста међународних односа, које карактеришу међусобно поштовање, праведност и заједнички просперитет.

Традиционални међународни савезнички односи често су усредсређени на војне, политичке или економске интересе ограниченог броја држава, што може резултирати појачавањем противречности и избијањем конфликта између земаља. Историја је, нажалост, препуна примера ратова и сукоба изазваних управо таквим савезничким интересима. Међу њима су и НАТО агресија 1999. године, која је била резултат ширења НАТО на исток, као и актуелни сукоб између Русије и Украјине, догађаји с којима је српски народ врло добро упознат. Ови примери указују на ограничења традиционалних савезничких односа у одржавању дугорочног мира и стабилности. Својом спољном политиком и филозофијом Кина тежи превазилажењу ових изазова, истичући слабости које традиционални савези доносе.

Србија, као војно неутрална земља, такође има своја јединствена искуства и размишљања о савезничким односима. Овај рад ће анализирати стратешку позицију Србије, наглашавајући њен значајан допринос и користи које произилазе из партнерства с Кином ради очувања српске самосталне, независне и слободарске политике.

Бојан П. Лалић

Филип Д. Филиповић

Нова деценија иницијативе „Појас и пут“:

Стратешко позиционирање српско-кинеских односа
и отварање новог поглавља

1. Еволуција и пракса кинеског система спољне политике пре иницијативе „Појас и пут“

1.1. Мрежа глобалног партнерства (全球伙伴关系网): флексибилност и инклузивност кинеске дипломатије

Основни елемент и кључна јединица кинеског дипломатског система јесте модел партнерства, који има за циљ превазилажење ограничења традиционалних савеза успостављањем шире и флексибилније мреже сарадника. Овај приступ промовише миран развој међународних односа. Такво партнерство није фиксирано за било коју специфичну сферу или формат, већ се темељи на принципима узајамног поштовања, равноправности и обостране користи, с амбицијом да подстиче заједнички развој и просперитет.

Сјанг Хаоју, угледни истраживач са Института за студије Азије и Пацифика при Кинеском институту за међународне студије, сматра да је Кина већ у раним педесетим годинама ХХ века заузела политику несврстаности, а након завршетка хладног рата додатно разјаснила своје дипломатске смернице принципом „стварања пријатељстава без формирања савеза“ (结伴不结盟), чиме је започела праксу изградње партнерстава (Xiang, 2023). Од деведесетих година, Кина је развила разноврсне облике партнерстава с бројним земљама, укључујући свеобухватно стратешко партнерство (全面战略伙伴关系), кооперативно партнерство итд. (合作伙伴关系). Ова партнерства се крећу од билатерал-

них до мултилатералних аранжмана, што одражава флексибилност и инклузивност кинеске дипломатије. Формирање партнерстава између Кине и земаља или региона као што су Србија, Пакистан, Русија, Европска унија и Афричка унија служи као типичан пример ове успешне праксе. У овом тренутку постоји више од 20 врста партнерстава, са скоро 100 земаља које у билатералном односу носе титулу „партнер“, и преко 80 парова односа који укључују термин „стратешки“ (*ibid.*).

Додатно, важно је напоменути да поред уобичајених облика партнерстава, као што су свеобухватни стратешки партнери и свеобухватни кооперативни партнери, постоје и посебна билатерална позиционирања односа. Ова посебна позиционирања обично одражавају јединствена политичка, економска и стратешка разматрања између земаља, као што је често помињани нови модел односа великих сила између Кине и Сједињених Америчких Држава (中美新型大国关系). Овај модел је дизајниран да избегне традиционалне конфликте и сукобе великих сила, тежи сарадњи са обостраном коришћу. Односи између НР Кине, као највеће земље у развоју, и САД, као највеће развијене земље, имају значајан утицај на глобални политички, економски и безбедносни развој. Предлог новог модела односа великих сила има за циљ промовисање континуираног здравог и стабилног развоја кинеско-америчких односа путем унапређене комуникације, проширења сарадње и управљања разликама.

Основне карактеристике кинеског система партнерства јесу једнакост, отвореност, сарадња

и обострана корист. За разлику од традиционалних савеза, партнерства не захтевају хомогеност, већ теже заједничком језику док поштују разлике, чиме се проширују области и дубина сарадње. Овај модел односа може ефикасно избећи игре „нулте суме“ и промовисати хармонију и стабилност у међународној заједници.

1.2. Механизам сарадње N+1: нови модел регионалне сарадње

122 |

Док се систем и мрежа партнерстава више базирају на билатералним односима, механизам сарадње N+1 модел је регионалне мултилатералне сарадње. Кључни примери овог модела су Механизам сарадње Кина – Централна и Источна Европа и Механизам сарадње Кина–ASEAN 10+1. Циљ овог модела је дељење ресурса и допуњавање предности кроз сарадњу с више земаља у одређеној регији. Механизам сарадње N+1 не само да проширује дипломатске хоризонте Кине него и уноси нову виталност у систем партнерства, чинећи га флексибилнијим и разноврснијим.

1.3. Механизми БРИКС и ШОС: покушај и практиковање платформе за земље у развоју

Механизам БРИКС, као међународна платформа за сарадњу коју су основали Бразил, Русија, Индија, Кина и Јужноафричка Република, представља значајан покушај креирања економске платформе коју воде главне земље у развоју. Ових

пет држава чине темељне економске стубове у својим регионима, одликујући се изузетним тржишним капацитетима и богатством природних ресурса. У области безбедносне сарадње, Шангајска организација за сарадњу (ШОС), коју су 2001. године заједно основали Казахстан, Кина, Киргистан, Русија, Таџикистан и Узбекистан, нови је покушај за решавање спорова и очување међународне безбедности.

Иако се по својој структури механизми БРИКС и ШОС разликују од билатералних партнерстава и регионалних механизма сарадње типа N+1, они деле сличан дух у промовисању међународне сарадње и заједничког развоја.

Оснивање механизма БРИКС и ШОС показује заједничку тежњу земаља у развоју да остваре већи утицај и већу присутност у процесима глобализације. Кроз сарадњу унутар та два механизма, оне теже да јачају међусобне економске и безбедносне везе, ефикасно се суочавају са глобалним изазовима и промовишу развој међународног система који би био праведнији и балансиранији.

У односу на билатерална партнерства, која се примарно концентришу на сарадњу између две државе, БРИКС и ШОС дају предност мултилатералној и мултиполарној сарадњи и заједничком деловању.

Када се упореди с регионалним механизмима сарадње типа N+1, БРИКС и ШОС се одликују већом репрезентативношћу. Док се регионални механизми сарадње N+1 концентришу на унапређење сарадње унутар одређене географске области, БРИКС и ШОС превазилазе регионалне границе и окупљају земље у развоју с различитих континената. Овај приступ омогућава

земљама у развоју да прошире међународну визију, јачајући свој допринос и утицај у процесима глобалног одлучивања.

2. Увод у иницијативу „Појас и пут“ и успостављање термина заједница човечанства са заједничком судбином

2.1. Иницијатива „Појас и пут“: кулминација промовисања међународне повезаности

Од свог лансирања 2013. године, иницијатива „Појас и пут“ израсла је у кључни елемент кинеске спољне политике. Ова иницијатива, која црпи инспирацију из древног кинеског Пута свице, није само олакшала трговинску и културну размену између Истока и Запада него је постала и симбол међусобног богаћења и мирног суживота кроз историју.

Иницијатива представља не само значајан мост за успостављање партнерстава са земљама широм света већ је и врхунац претходних билатералних партнерстава, механизма сарадње N+1, ШОС и БРИКС. Њена основна намена је да промовише међународну повезаност, јача економску сарадњу и културну размену међу земљама учесницама. Дакле, иницијатива „Појас и пут“ није замишљена као изоловани подухват, већ се темељи на дугогодишњим солидним билатералним и мултилатералним партнерствима Кине са земљама широм света. „Данас је иницијатива 'Појас и пут' постала признато међународно добро“ и платформа за сарадњу на свим нивоима (Xi, 2022).

Бојан П. Лалић
Филип Д. Филиповић

Нова деценија иницијативе „Појас и пут“:
Стратешко позиционирање српско-кинеских односа
и отварање новог поглавља

(1) Пет стубова као основа прве деценије иницијативе „Појас и пут“

Пет стубова – политичка координација (政策沟通), развој инфраструктурних веза (设施联通), промоција ефикасне трговине (贸易畅通), унапређење финансијске сарадње (资金融通) и појачавање културних размена (民心相通) – представљају темељ за свеобухватни оквир сарадње унутар иницијативе „Појас и пут“. Ови аспекти су међусобно повезани и подржавају се, пружајући не само робустну основу за интензивну сарадњу међу земљама учесницама већ и подстицај за регионалну економску интеграцију и развој. Политичка координација омогућава владама да достигну консензус и отворе путеве за сарадњу; развој инфраструктуре физички спаја земље, чинећи их ближим; ефикасна трговина подстиче слободан проток роба и услуга, јачајући економску динамику; финансијска сарадња обезбеђује кључну финансијску подршку за пројекте; док културне размене и међуљудски контакти јачају пријатељства и разумевање. Овај интегрисани оквир сарадње кључан је за одржавање стабилног напретка и остваривање плодноних резултата иницијативе „Појас и пут“.

(2) Осам акција као правац нове деценије иницијативе „Појас и пут“

Пет стубова донели су конкретна достигнућа у сарадњи земљама учесницама током прве деценије иницијативе „Појас и пут“. У погледу будућности, „осам акција“ ће усмерити развој иницијативе „Појас и пут“ у наредној деценији,

тежећи ка вишим нивоима и ширим областима сарадње.

Председник НР Кине Си Ђинпинг, 18. октобра 2023. године, на отварању Трећег форума „Појас и пут“ за међународну сарадњу, најавио је подршку Кине висококвалитетној реализацији иницијативе „Појас и пут“ кроз осам акција. Ове акције обухватају изградњу вишедимензионалне мреже повезаности за „Појас и пут“ (构建“一带一路”立体互联互通网络), подршку успостављању отворене светске економије (支持建设开放型世界经济), реализацију прагматичне сарадње (开展务实合作), промоцију зеленог развоја (促进绿色发展), подстицање технолошких иновација (推动科技创新), подршку културним разменама међу људима (支持民间交往), изградњу пута интегритета (建设廉洁之路) и унапређење међународног механизма сарадње (完善“一带一路”国际合作机制) (Xi, 2023).

Док су пет стубова поставили солидан темељ за сарадњу унутар иницијативе „Појас и пут“, осам акција даље продубљују и проширују обим и смер сарадње, прилагођавајући се потребама и изазовима новог доба. Заједно, они подстичу дубински развој ове иницијативе.

2.2 Заједница човечанства са заједничком судбином као коначна карика у кинеском систему спољне политике

Концепт заједница човечанства са заједничком судбином (人类命运共同体 – у даљем тексту: ЗЧЗС) почео је да се развија још пре Иницијативе Појас и Пут. Професор Џанг Ђи са Уни-

верзитета Фудан сматра да овај концепт произилази из континуираног развоја кинеских спољнополитичких стратегија од оснивања Народне Републике Кине, обухватајући пет принципа мирног суживота, залагање за успостављање новог међународног политичког и економског поретка, избегавање разграничења на основу идеологија, опредељеност за пут мирног развоја и тежњу ка хармоничном свету. Конкретно порекло овог концепта налази се у предлогу „конвергенције интереса“ и „заједнице заједничких интереса“ на почетку XXI века (Zhang, 2019).

Временом, израз заједница са заједничком судбином (ЗЗС) постао је прецизнији опис глобалне међузависности. У септембру 2011. године, концепт ЗЗС споменут је први пут у белој књизи *Мирни развој Кине*. Отприлике од 2012. године тај термин се све чешће користио, одражавајући растући консензус међународне заједнице о потреби заједничког решавања изазова и промовисања сарадње на обострану корист.

Након неколико година развоја овог концепта и практичних истраживања, 2015. године председник Си Ђинпинг је у говору у седишту Уједињених нација јасно изложио визију *заједничке изградње њаршнерства сарадње на обострану корист и стварања заједнице човечанства са заједничком судбином* (Xi, 2015). Овај говор не само да је промовисао термин ЗЧЗС у међународној јавности већ је и означио његово формално усвајање као кључног елемента кинеске спољне политике.

Тиме је Кина развила свеобухватни дипломатски систем, који личи на пажљиво исплетену мрежу. У овом систему билатерална

Бојан П. Лалић
Филип Д. Филиповић

Нова деценија иницијативе „Појас и пут“:
Стратешко позиционирање српско-кинеских односа
и отварање новог поглавља

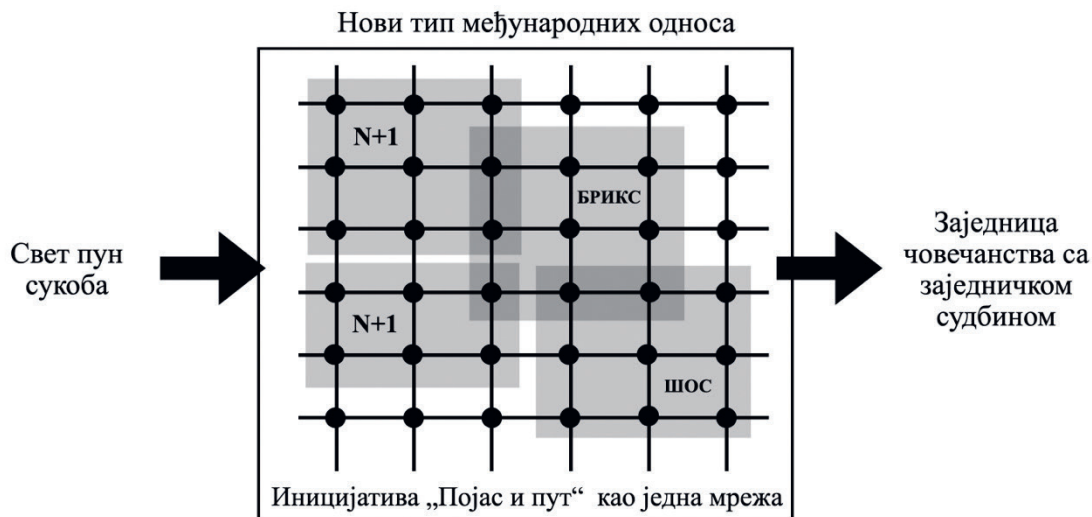
партнерства су основне јединице, које служе као темељни чворови мреже који постављају основу за ширу сарадњу кроз стабилне двостране односе. Мултилатерални механизми односа попут БРИКС-а, ШОС-а и N+1 делују као кључни оквири ове мреже, играјући повезујућу улогу у регионалној и функционалној сарадњи и тесно повезујући различита билатерална партнерства. Иницијатива „Појас и пут“ делује као главна артерија мреже, тесно повезујући земље учеснице, регионе и механизме, омогућавајући јасно дефинисање стратешког позиционирања Кине и схватање значајне улоге коју треба да одигра на глобалној сцени. И, на крају, концепт ЗЧЗС, као макроплан, пружа циљеве и смер за ову мрежу – нови тип међународних односа (新型国际关系).

ЗЧЗС наглашава међузависност и заједничке интересе међу нацијама, залаже се за концепт

сарадње у којој сви добијају, али такође максимално поштује принцип да су земље, без обзира на величину, снагу или богатство, једнаке, поштује суверенитет и територијални интегритет свих нација и поштује право нација да изаберу свој пут развоја. Филозофија ЗЧЗС је против менталитета хладног рата, мешања у унутрашње послове других земаља и двоструких стандарда (Yang, 2022) и нуди кинеско решење за промоцију изградње праведнијег и разумнијег међународног поретка.

На цртежу сваки кругови представљају билатерално партнерство између Кине и појединих држава, док квадрати представљају мултилатералне механизме (као што су БРИКС, N+1 или ШОС). Линије представљају иницијативу „Појас и пут“ која их повезује.

| 125

Кинески систем спољне политике

3. Србија: Светли пример иницијативе „Појас и пут“

Након свеобухватне анализе кинеског система спољних односа треба извршити исцрпну дискусију о позицији коју Србија заузима у овој великој глобалној иницијативи. Такође, морамо јасно дефинисати наше стратешко позиционирање и појаснити важну улогу коју треба играти у овом широком контексту.

126 |

3.1. Ометана стратегија интеграције Србије у ЕУ

Србија, европска земља, несумњиво има важан географски контекст када се дискутује о њеном стратешком положају унутар иницијативе „Појас и пут“ и кинеског система спољне политике. У анализи улоге Србије, динамика односа између ЕУ и Србије природно постаје неизбежна тема – прецизније, та се динамика директно односи на политички и економски став Србије на евроазијском континенту. Стога, приликом расправе о вези Србије са иницијативом „Појас и пут“ и кинеским системом спољне политике, треба темељито испитати тренутно стање односа између ЕУ и Србије да би се прецизно разумели захтеви стратешког позиционирања.

Од промене владајуће политичке структуре 2000. године, Србија је званично одредила приступање Европској унији као значајан циљ своје спољне политике. Влада и јавност генерално су веровали да би чланство у ЕУ не само донело значајне економске користи Србији него

и помогло у модернизацији њеног домаћег политичког и правног система. Међутим, временом, услед спорог напретка у процесу приступања и честих проблема унутар саме ЕУ, јавна подршка за придруживање ЕУ почела је да опада. Посебно када је ЕУ, заједно са НАТО предвођеним Сједињеним Америчким Државама, почела упорно да захтева од Србије да призна независност сепаратистичке покрајине Косово и да се придружи санкцијама против Русије, ти фактори су додатно продубили српско незадовољство и јавни скептицизам према ЕУ.

Према анкети из 2021. године коју је спровела Европска балканска јавна политичка саветодавна група (ViEPAG), проценат становника у Албанији, Црној Гори, Босни и Херцеговини и Северној Македонији који су били спремни да се придруже ЕУ био је 94%, 83%, 83% и 79%, што је оцењено као респективно. У Србији је подршка приступању ЕУ била најнижа на Балкану, са око 53% за и 43% против. Већ годину дана касније, 2022. године, проценат подршке чланству у ЕУ пао је на 35%, што је први пут у последњим годинама да је евроскептично расположење толико превладало. Анкета је такође показала да су српски испитаници стављали економску сарадњу испред чланства, будући да је чланство у ЕУ изгледало све мање достижно: 25% је веровало да ће Србија приступити у наредној деценији, док је 44% сматрало да је то потпуно неоствариво (ViEPAG, 2021).

Економска улога ЕУ као највећег трговинског партнера и извора инвестиција за Србију кључна је са аспекта српских економских интереса. Међутим, перспективе приступања Србије ЕУ остају нејасне. С једне стране, због унутрашњих

Бојан П. Лалић

Филип Д. Филиповић

Нова деценија иницијативе „Појас и пут“:

Стратешко позиционирање српско-кинеских односа
и отварање новог поглавља

проблема унутар саме ЕУ, строгих услова постављених Србији и незадовољства Србије политиком ЕУ, привлачност ЕУ за Србију постепено опада. С друге стране, Србија активно тежи диверзификацији своје дипломатске и економске сарадње како би нашла нове ослободитеље на међународној политичкој сцени. Изазов балансирања националног суверенитета са економским развојем постао је значајан стратешки изазов за Србију. Укратко, Србија се суочава са многим изазовима и неизвесностима на свом путу ка ЕУ, што је осећај који широко дели српски народ.

3.2. Протекла деценија: Дубока интеграција и развој српско-кинеских односа унутар иницијативе „Појас и пут“

У позадини напетих политичких односа са западним земљама Србија је активно почела да сарађује са Кином, Русијом и другим државама у развоју, како би очувала своју независну политику и задржала уравнотежен став на међународној политичкој сцени. Од доласка Српске напредне странке на власт 2012. године, односи са земљама Истока темељито су обновљени и унапређени на виши ниво.

У контексту српско-кинеских односа, партнерство је достигло незапамћене висине након деценија развоја. Иницијатива „Појас и пут“ омогућила је Србији већи број опција за обликовање своје спољне и економске политике. Ова иницијатива је стекла популарност у Србији јер не само да доприноси новом замаху економског развоја земље већ и представља модел сарадње који се разликује од западног. Интензивирајући

сарадњу са земљама попут Кине, Србија се нада да ће умањити своју економску зависност од ЕУ, чиме би појачала своју преговарачку моћ и међународни утицај.

У оквиру иницијативе „Појас и пут“ билатерални пројекти између Србије и Кине фокусирају се на инфраструктурни и енергетски сектор, укључујући индустрију – производњу челика, изградњу ауто-путева, рударство, железнице, аутомобилску индустрију и урбане водоодводне системе и обухватају пројекте попут железничке пруге Мађарска–Србија, Железаре Смедерево, ауто-пута „Дунавски коридор“, система за сакупљање и третман отпадних вода, те експлоатацију рудника у Бору. Кинеске инвестиције су несумњиво имале позитиван ефекат на економију Србије, што се поклапа с растом бруто домаћег производа Србије последњих година. Штавише, кинеска улагања у инфраструктурне пројекте усмерена су на правце које европске инвестиционе групе тренутно не могу или не желе да развијају, али имају кључну важност за национални развој Србије. Из ове перспективе, сарадња између Србије и Кине недвосмислено представља спасоносну прилику за Србију.

У овом контексту, Кина је постала други највећи трговински партнер Србије, са билатералним обимом трговине који је 2022. године достигао 3,55 милијарди долара, што представља повећање од 10,1% у односу на претходну годину. То укључује 2,18 милијарди долара увоза из Кине и 1,37 милијарди долара извоза у Кину. Године 2023, Кина и Србија су потписале историјски Споразум о слободној трговини (ССТ). Кинеско Министарство трговине високо је оценило овај споразум, истичући да он представља први ССТ

Кине са земљом Централне и Источне Европе и двадесет други ССТ Кине са земљама и регионима широм света, чинећи Србију двадесет деветим слободним трговинским партнером Кине. Потписивање ССТ-а између Србије и Кине важан је корак у имплементацији консензуса између лидера двеју земаља, значајна иницијатива за проширење глобалне мреже подручја слободне трговине високог стандарда и кључно достигнуће Трећег форума „Појас и пут“ за међународну сарадњу (Ministry of Commerce of the People's Republic of China, 2023).

128 |

Осим економских интереса, Кина и Србија такође деле дубоке духовне, културне и нематеријалне везе. Ове нематеријалне везе обогаћују континуирани развој билатералних односа, што доприноси јединствености „челичног пријатељства“ између Кине и Србије. То пријатељство има дубоку историјску основу, где су две земље постепено изградиле близак однос „заједничке среће и несреће“, суочавајући се заједно са изазовима и тешкоћама попут бомбардовања Амбасаде НР Кине током НАТО агресије 1999. године. Ово пријатељство није само скуп заједничких интереса већ је и однос сарадње заснован на међусобном разумевању и поверењу. Током протеклих година народи обе земље развиле су дубоко пријатељство захваљујући економској и културној размени и обострано корисној сарадњи.

У кључном тренутку за континуирани развој српско-кинеских односа и иницијативе „Појас и пут“, Србија је такође била реализатор званичног оснивања Института „Појас и пут“. Ова истраживачка институција основана је заједничким напорима српске Владе, Привредне коморе Ср-

бије и Универзитета у Новом Саду 2021. године, окупљајући ресурсе и таленте из различитих сектора. Исте године, током састанка између српског министра спољних послова Селаковића и кинеског министра спољних послова Ванг Јиа, две земље су постигле сагласност о јачању стратешке сарадње, квалитетном унапређењу даљег развоја иницијативе „Појас и пут“ и практичној реализацији кључних обострано значајних пројеката. Кинеска страна је такође изразила јасну подршку Институту „Појас и пут“. Од свог оснивања, Институт су подржале водеће кинеске компаније попут Циђин мајнинг и Циђин копер као оснивачки чланови, што је значајно допринело развоју Института. У 2023. години, у пресудном тренутку транзиције између старе и нове деценије иницијативе „Појас и пут“, Институт је постао члан Удружења мисаоних центара Пута свиле (SRTA) које је покренуло Међународно одељење Централног комитета Комунистичке партије Кине. Током претходних година, Институт је потписао више од 50 споразума о сарадњи са институцијама, предузећима, универзитетима и другим организацијама широм Европе, Азије и Африке. Са циљем промовисања развоја односа између Кине, Централне и Источне Европе, Институт је био укључен у организацију више од 50 значајних међувладиних размена, често преузимајући водећу улогу.

3.3. Следећа деценија: изградња инфраструктуре талената и еко-система

Гледајући ка новој деценији развоја иницијативе „Појас и пут“, за Кину и Србију кључно је да

Бојан П. Лалић

Филип Д. Филиповић

Нова деценија иницијативе „Појас и пут“:

Стратешко позиционирање српско-кинеских односа
и отварање новог поглавља

продубе сарадњу кроз осам акција, истраже нове области и отворе нова поглавља – посебно у домену инфраструктуре талената. Прва деценија поменути кинеске иницијативе омогућила је повезаност између Србије и Кине у индустријској инфраструктури. Како улазимо у следећу деценију, фокус на таленте постаје централни аспект „инфраструктуре“ за одржавање, проширење и побољшање ових постигнућа.

Унапређење развоја талената и њихово увођење, као и изградња висококвалитетног резервоара талената, кључни су за одрживи развој билатералних односа. У погледу развоја талената, Кина и Србија могу ојачати размене и сарадњу у едукацији, заједнички развијајући програме за развој талената и курикулуме. Кроз размену студената, заједничке едукативне програме и друге методе две земље могу подстаћи студенте на размену и сарадњу у култури, технологији и другим секторима. Осим тога, обе земље могу проширити сарадњу у професионалном образовању и трансферу технологије, чиме би се обезбедило више висококвалитетних талената за предузећа обе земље.

У погледу привлачења талената, Кина и Србија могу усвојити повољније политике и мере како би привукле већи број истакнутих талентованих појединаца за рад и живот у својим земљама. Осим тога, две земље могу заједнички радити на успостављању центара за таленте и развијању иновативних политика чиме би се обезбедиле додатна интелектуална подршка и гаранције за таленте, корисне за предузећа и истраживачке институције у обе земље.

Осим тога, требало би да Кина и Србија систематски интегришу и у потпуности иско-

ристе кинеске ентитете у Србији, као што су велике кинеске компаније, Институт „Појас и пут“, Конфучијеви институти и Лубан радионице. Ослањајући се на индустријске предности, са великим предузећима као средиштем, обе земље могу постепено проширити свој утицај на академску сферу и, на крају, на целокупно друштво, стварајући позитиван еко-систем. Циљ овог механизма је промовисање дубоке сарадње између кинеских компанија, кинеских и српских универзитета, институција и медија ради постизања синергијског ефекта. Овакав систем не само да пружа платформу за талентоване да демонстрирају своје вештине, омогућујући им да користе, одржавају, продубљују и трансформишу постојеће индустрије и инфраструктуру, већ и јача пет стубова, даље проширујући и имплементирајући осам акција. Са фокусом на људе, обе земље би требало да подстакну реализацију разних мањих пројеката, прелазећи од појединачних тачака ка линијама и од линија ка површинама, чиме се подстиче свеобухватан развој. Такође, надамо се да ће и друге земље дуж Пута свиле успоставити сличне еко-системе, што би омогућило глобалну повезаност еко-система и коришћење предности иницијативе „Појас и пут“ у повезивању различитих делова света.

Укратко, осврћући се на развој нове деценије иницијативе „Појас и пут“, сарадња у области инфраструктуре талената између Кине и Србије постајаће све интензивнија и значајнија. Унапређењем развоја талената и његовим увођењем, као и стварањем висококвалитетног резервоара талената, обе земље ће значајно допринети даљем продубљивању билатералних односа, као и промоцији глобалног мира и развоја.

4. Дискусија и закључак: балансирање између планиране интеграције у ЕУ и иницијативе „Појас и пут“

Као земља у развоју, Србија природно аспирира ка свету у којем су вредности, системи и норме разноликији и инклузивнији, не обухватајући само оквире под окриљем ЕУ, већ и пет стубова и осам акција иницијативе „Појас и пут“, као и визију Уједињених нација за 2030. годину. Ово поставља два кључна питања: Како ускладити односе између Истока и Запада и како балансирати између стратегије интеграције у ЕУ и српско-кинеских односа усредсређених на иницијативу „Појас и пут“?

ЕУ, као ентитет који заговара регионалну интеграцију, дуготрајно се труди да унапреди квалитет живота својих чланица кроз координисану сарадњу и да ојача свој економски, политички и стратешки утицај на глобалном нивоу. Ипак, овај процес не протиче без проблема. Унутрашње контрадикције и слабости ЕУ, посебно када је реч о аутономији одлучивања, постале су изражене и утичу првенствено на мале земље и оне које теже чланству. Такве државе морају пажљиво одмеравати своје амбиције за економски развој у односу на потребу за очувањем политичке независности и задовољавањем политичких критеријума ЕУ (Filipović, 2022).

У том контексту, кинески систем спољне политике, који је центриран око иницијативе „Појас и пут“, нуди Србији нову могућност за сарадњу. За разлику од модела сарадње који промовише ЕУ, иницијатива „Појас и пут“ се у већој мери фокусира на економску сарадњу и

бенефите који су обострани, без политичких предуслова. Актуелни сукоб у Украјини и израелско-палестински конфликт додатно истичу слабости западних међународних механизма, попут недостатка објективне рационалности у управљању међународним кризама и доношења одлука заснованих искључиво на интересима великих сила. Овај начин деловања не само да угрожава глобални уравнотежени развој него и врши притисак на економски и политички суверенитет мањих држава.

Стога, док Србија разматра процес европске интеграције, мора стратешки размишљати о новим методама и правцима за продубљивање сарадње унутар иницијативе „Појас и пут“, истражујући нове могућности за економски развој, док истовремено чува националне интересе и независну политику. Ова балансирана стратегија не само да одражава промишљеност Србије у контексту тренутних међународних политичких и економских трендова већ и показује њену мудрост у максимизирању користи у комплексном међународном окружењу.

У светлу кинеског система спољне политике, обимно стратешко партнерство између Кине и Србије, познато као челично пријатељство, издваја се као јединствен и чврст однос међу свим међународним системима сарадње. Сарадња између две земље није само широка него се и продубљује на различитим нивоима, попут две уско испреплетане, чврсто спојене траке.

На регионалном нивоу мултилатералних односа, Србија недвосмислено зрачи као позитивни пример на сцени сарадње унутар механизма Кина – Централна и Источна Европа. Не само да исказује висок ниво ентузијазма за сарадњу

Бојан П. Лалић
Филип Д. Филиповић

Нова деценија иницијативе „Појас и пут“:
Стратешко позиционирање српско-кинеских односа
и отварање новог поглавља

већ и практичним акцијама потврђује свој статус активног члана овог механизма.

У контексту БРИКС-а и ШОС-а, иако Србија као најутицајнија држава на Балкану није званично члан, народ показује снажно интересовање за овај оквир мултилатералне сарадње.

Као витална тачка иницијативе „Појас и пут“, Србија има кључну улогу у промоцији међурегионалне повезаности и функционише као мост између Истока и Запада, олакшавајући трговинске и културне размене.

На крају, Србија активно спроводи у дело идеју заједнице човечанства са заједничком судбином кроз сарадњу на обострану корист, удружујући се с другим државама. Дубоко пријатељство и сарадња између Кине и Србије не само да пружају опипљиве бенефите за народе обе земље већ служе и као пример хармоничног коегзистирања глобалној заједници. Ово челично пријатељство представља моћан импулс за заједнички развој Кине и Србије у свим областима.

Динг Чуен, Џанг Минсин и Ђи Хаонан са Института „Појас и пут“ и глобално управљање на Универзитету Фудан, нагласили су у свом чланку „Конкуренција и сарадња у оквиру иницијативе ‘Појас и пут’ из перспективе Кине и Европе – еволуција, узроци и утицај на Европу“, да Кина и Европа коегзистирају у стању конкуренције и сарадње, што ће се наставити и у будућности. Ипак, Кина и европске земље оствариле су плодноне резултате унутар иницијативе „Појас и пут“, сакупљајући драгоцена искуства. Постоји стабилна основа за сарадњу између Кине и Европе (Ding, Zhang, Ji, 2023). Верује се да ће, суочени с различитим нестабилним факторима, у новој деценији иницијативе „Појас и пут“ Кина и Србија заједно започети ново поглавље. Не само да ће изградити ближе билатералне односе него ће и позитивно допринети стабилности и просперитету регионалних односа, као и односима између Кине и Европе, заједно радећи на изградњи и очувању идеје заједнице човечанства са заједничком судбином.

References/Литература

- BiEPAG. (2021). Public Opinion Poll in the Western Balkans on EU Integration. BiEPAG News. Available at <https://www.biepag.eu/news/public-opinion-poll-in-the-western-balkans-on-the-eu-integration/>. Accessed: 4. 8. 2024. [In English]
- Ding, C., Zhang, M., Ji, H. (2023). Competition and Cooperation within the Belt and Road Initiative from the Perspective of China and Europe – Evolution, Causes, and Impact on Europe. *Chinese Journal of European Studies* (05), 1-34+173. [In Chinese]
- Filipović, F. (2022, August 6). Serbia Under Dual Pressure: Can It Achieve EU Membership and the Belt and Road Initiative at the Same Time. *Guancha Portal*. Available at https://www.guancha.cn/feilipu/2022_06_08_643508.shtml. Accessed: 4. 8. 2024. [In Chinese]
- 132 | Information Office of the State Council of the People's Republic of China. (2011). *China's Peaceful Development*. Website of the Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. Available at https://www.mfa.gov.cn/web/ziliao_674904/zt_674979/ywzt_675099/2011nzt_675363/zgdhpfzbps_675409/201109/t20110906_9284881.shtml. Accessed: 4. 8. 2024. [In Chinese]
- Ministry of Commerce of the People's Republic of China. (2023). The Head of the Department of International Affairs of the Ministry of Commerce Explains the Significance of the Sino-Serbian Free Trade Agreement. The Central People's Government of the People's Republic of China. Available at https://www.gov.cn/lianbo/bumen/202310/content_6910498.htm. Accessed: 4. 8. 2024. [In Chinese]
- Xi, J. (2015). Working Together to Forge a New Partnership of Win-win Cooperation and Create a Community of Shared Future for Mankind. *China Daily*. Available at <https://govt.chinadaily.com.cn/s/201509/29/WS5c0627d6498eefb3fe46e133/working-together-to-forge-a-new-partnership-of-winwin-cooperation-and-create-a-community-of-shared-future-for-mankind.html>. Accessed: 4. 8. 2024.
- Xi, J. (2022). Report of the XX Congress of the Communist Party of China. The Central People's Government of the People's Republic of China. Available at https://www.gov.cn/xinwen/2022-10/25/content_5721685.htm. Accessed: 4. 8. 2024 [In Chinese]
- Xi, J. (2023). Xi Jinping Announces Eight Actions to Support High-Quality Construction of the Belt and Road. The Third Belt and Road Forum for International Cooperation. Available at <http://www.beltandroadforum.org/n101/2023/1018/c132-1176.html>. Accessed: 4. 8. 2024. [In Chinese]
- Yang, J. (2022, November 26). Promoting the Construction of a Community of Shared Future for Mankind. *People's Daily*. [In Chinese] doi:10.28655/n.cnki.nrmrb.2022.012548. Accessed: 4. 8. 2024. [In Chinese]
- Xiang, H. (2023). What is Chinese "Partnership"? Chinese Institute of International Studies. https://www.ciis.org.cn/yjcg/sspl/202310/t20231020_9097.html. Accessed: 4. 8. 2024. [In Chinese]
- Zhang, J. (2019). The Political-Diplomatic Logic of a Community of Shared Future for Mankind. *Fudan Review of International Relations* (02), 63-77. [In Chinese]

Бојан П. Лалић

Филип Д. Филиповић

Нова деценија иницијативе „Појас и пут“:

Стратешко позиционирање српско-кинеских односа
и отварање новог поглавља

Bojan P. Lalić

Belt and Road Institute
Belgrade (Serbia)

Filip D. Filipović

Fudan University,
School of International Relations and Public Affairs
Shanghai (PR China)

New decade of the Belt and Road Initiative: Strategic positioning of Serbia-China relations and opening of a new chapter

| 133

Summary

This paper explores in detail the key concept of the Belt and Road Initiative, which represents a pillar of PR China's foreign policy. The paper focuses especially on the analysis of Serbia's strategic position in the new decade of the global initiative, highlighting the importance of deepening cooperation with PR China. In light of the challenges faced by Serbia, including pressures regarding the recognition of so-called Kosovo and joining anti-Russia sanctions, Serbia's relations with the European Union, NATO, and leading Western countries are increasingly strained. Under such circumstances, it becomes an imperative for Serbia to search for new opportunities for development by boosting cooperation with China within the Belt and Road Initiative. This paper thoroughly analyses Serbia's strategic position, stressing its significant contribution and the benefits of participating in the Belt and Road Initiative. Also, it explores the potential for deepening cooperation between PR China and the Republic of Serbia, focusing on five key pillars: political coordination, development of infrastructural links, promoting efficient trade, improving financial cooperation, and intensifying cultural exchange. Special emphasis is put on eight new campaigns that could further reinforce this cooperation in the new decade of the Initiative. Furthermore, from the aspect of developing talents and building an ecosystem, the paper announces a new direction of future development of Serbia-China relations, providing theoretical support and strategic guidance for intensifying cooperation between the two countries in the next decade of the Belt and Road Initiative.

Keywords: Belt and Road Initiative, Serbia, strategic positioning, Serbia-China relations

Скулптура ратника Сјена направљеног од теракоте, недалеко од града Сијан, провинција Шенси
Фото: Милица Драгић